

ГИ ДЪО МОПАСАН НЕПОТРЕБНА КРАСОТА

Превод от френски: Борислав Надински, —

chitanka.info

I

Еlegantна каляска, с впрегнати два великолепни черни коня, чакаше пред стълбицето на дома. Беше краят на юни, към пет и половина часа, и между покривите, които закриваха от погледа парадния двор, прозираше ясното, жарко и весело небе.

Графиня дьо Маскаре се показва на стълбицето точно когато съпругът ѝ, който се прибираше в къщи, пристигна пред външната врата. Той се спря за няколко секунди, за да изгледа жена си, и пребледня малко. Тя бе така красива, гъвкава, изискана, с продълговатото си лице, с кожата си с цвят на позлатена слонова кост, с големите сиви очи и черни коси. Графинята се качи в колата, без да го погледне, преструвайки се, че не го е видяла, с такава особена расова походка, че долната ревност, която го гризеше толкова отдавна, захапа сърцето му. Той се приближи, поздрави я и попита:

— На разходка ли отивате?

Тя препусна презрително през устните си две думи:

Виждате добре!

— В гората ли?

— Вероятно.

— Ще ми позволите ли да ви придружа?

— Колата е ваша.

Без да се изненада от тона, с който му отговаряше, той се качи в колата и седна до жена си, а след това заповяда:

— Към гората!

Лакеят скочи на седалището до кочияша, а конете по навик затропаха с копита и клатейки глава, като че поздравяваха някого, завиха по улицата.

Двамата съпрузи седяха един до друг, без да си говорят. Той се мъчеше да измисли тема за разговор, но нейното лице беше така упорито и безчувствено, че не се осмеляваше.

Най-сетне плъзна скришом ръката си към облечената в ръкавица ръка на графинята и я докосна като че ли случайно, но жестът, който тя

направи, оттегляйки ръката си, бе така жив и изпълнен с презрение, че той се разтревожи въпреки навиците си да се показва господар и деспот.

Тогава промълви:

— Габриела!

Тя попита, без да обръща глава:

— Какво искате?

— Божествена сте!

Тя не отговори нищо; седеше изтегната в колата с вид на разгневена кралица.

Сега минаваха по Шан-з-Елизе към Триумфалната арка на площад Етоал. Огромният паметник в края на дългия булевард открояваше в червеното небе грамадния си свод. Слънцето сякаш слизаше над него, пръскайки на хоризонта огнена пепел.

А потокът от коли, по чиито медни, сребърни и кристални украси на хамутите и фенерите играеха светли отблясъци, образуваха двойно течение — към гората и към града.

Граф дьо Маскаре поде:

— Скъпа Габриела.

Тогава тя не издържа и отговори раздражено:

— Ох, оставете ме на мира, моля ви се! Не съм свободна дори да бъда сама в колата си.

Той се престори, че не я чува, и продължи:

— Никога не сте били така красива както днес.

Несъмнено тя бе изчерпала търпението си и отговори с несдържан гняв:

— Грешите, като казвате това, защото, кълна ви се, никога няма да бъда повече ваша.

Без съмнение думите ѝ го изумиха и разстроиха и тъй като буйните му навици надделяха, той изрече едно: „Какво значи това?“ — и въпросът му разкриваше много повече грубия господар, отколкото влюбения мъж.

Тя повтори ниско, макар че прислужниците им не можеха да чуят нищо от оглушителното тракане на колелата:

— Ах! Какво значи това ли? Какво значи? Вие сте все същият! Да ви кажа ли?

— Да.

— Всичко ли?

— Да.

— Всичко, което ми тежи на сърцето, откакто съм жертва на кръвожадания ви егоизъм.

Той се бе изчервил от изненада и гняв и процеди със стиснати зъби:

— Да, кажете!

Графът беше висок, с широки рамене и голяма червеникава брада — красив мъж, благородник, светски човек, който минаваше за отличен съпруг и прекрасен баща.

За пръв път, след като бяха излезли от къщи, тя се обърна към него и го погледна право в лицето:

— Ах, сега ще чуете неприятни неща, но знайте, че съм готова на всичко, че ще се справя с всичко, не се страхувам от нищо, а от вас днес по-малко, отколкото от всеки друг.

Той я гледаше също в очите, вече разтърсен от гняв. Измърмори:

— Вие сте луда!

— Не, но не желая да бъда повече жертва на отвратителното наказание на майчинството, което ми налагате от единадесет години насам! Желая най-сетне да живея като светска жена; имам право на това, както всички други жени.

Пребледнявайки изведнъж отново, той промърмори:

— Не ви разбирам.

— Напротив, разбирате ме много добре. Едва са минали три месеца, откакто родих последното си дете, и тъй като съм все още твърде хубава и въпреки старанието ви почти необезформена, както току-що признахте, като ме видяхте на стълбището, смятате, че е време да забременея отново.

— Говорите безсмислици!

— Не. Тридесетгодишна съм и имам деца, а сме женени от единадесет години; надявате се, че тази история ще продължи още десет години, а след това няма да има защо да ревнувате.

Той хвана ръката ѝ, стисна я и каза:

— Няма да ви позволя повече да ми говорите така.

— А аз ще говоря докрай, докато свърша това, което имам да ви казвам, и ако се опитате да ми попречите, ще повиша гласа си така, че да ме чуят двамата слуги пред нас. Оставих ви да се качите в колата

само защото имам тези свидетели, които ще ви заставят да ме изслушате и да се сдържате. Слушайте добре: винаги сте ми били антипатичен и винаги съм ви давала да разберете това, защото никога не съм ви лъгала, господине. Оженихте се за мен против волята ми. Заставихте родителите ми, които бяха затруднени, да ме омъжат за вас, защото сте много богат. Те ме принудиха да приема, макар че плаках много.

Следователно вие ме купихте и щом попаднах във властта ви, щом започнах да ставам за вас съпруга, готова да се привърже, да забрави подходите ви на заплаха и насилие, за да си спомням само, че трябва да бъда предана жена и да ви обичам, доколкото ми бе възможно, вие станяхте ревнив, както никой мъж никога не е бил: с шпионска, низка, мерзка, унизителна за вас, обидна за мен ревност. Нямаше и осем месеца, откакто бях женена, и вие вече ме подозирахте във всякакви изневери. Дори ми дадохте да разбере това. Какъв позор! И тъй като не можахте да ми попречите да бъда красива и да се нравя, да ме наричат в салоните, както и във вестниците, една от най-красивите жени на Париж, вие се постаряхте да измислите нещо, за да отклоните от мен ухажванията, и имахте отвратителната мисъл да ме накарате да прекарам живота си във вечна бременност, докато отвратя всички мъже. О, не отричайте! Дълго време не разбирах, но след това отгатнах. Похвалили сте се дори на сестра си, която ми каза това, защото ме обича и е възмутена от вашата дебелашка грубост.

Ах! Припомнете си вашите борби, разбитите врати, насилениите брави! На какво съществуване сте ме осъдили от единадесет години насам — съществуване на разплодна кобила, затворена в конезавод. След това, щом забременеех, вие също се отвращавахте от мен и не ви виждах вече с месеци. Изпращахте ме на село, в семейния замък, на зеленина, сред ливадите, за да отглеждам малкото. И когато се появявах отново, свежа и красива, ненакърнена, все така съблазнителна и обкръжена с почитания, надявайки се най-сетне, че ще поживея малко като млада и богата жена от обществото, ревността ви обземаше отново и вие започвахте да ме преследвате с позорното и омразно желание, което ви измъчва и в този момент. Но това не е желанието да ме притежавате — никога не бих ви отказала такова нещо, — а желанието да ме обезформите. Освен това случи се и нещо друго, отвратително и тайнствено, и измина много време, докато го

разбера (но аз станах проникателна, като ви гледам как действувате и как мислите); вие се привързахте към децата си поради сигурността, която ви даваха, докато аз ги носех в утробата си. Обичта ви към тях се породила от голямото отвращение, което изпитвахте към мен, от всичките ви долни, временно успокоени страхове и от радостта, че ме виждате забременяла.

Ах, тази радост, колко често съм я съзирала във вас, откривала съм я в очите ви, отгатвала съм я. Вие обичате децата си като победи, но не като ваша кръв. Те са победи над мен, над моята младост, над моята красота, над моя чар, над комплиментите, които ми отправяха, и над тези, които шепнеха около мен, без да ми ги казват. И вие се гордеехте с тях; излагате ги на показ, разхождате ги в бричка из Булонската гора, с магарета в Монморанси. Водите ги на сутрешните театрални представления, за да ви виждат сред тях, за да казват: „Какъв добър баща“ и да повтарят това...

Той бе хванал китката ѝ с дива грубост и я стискаше така силно, че тя млъкна, тъй като стенание раздираше гърлото ѝ.

Каза ѝ съвсем ниско:

— Обичам децата си, чувате ли? Това, което току-що ми признахте, е срамно за една майка. Но вие сте моя. Аз съм господарят... Вашият господар... И мога да искам от вас това, което пожела, когато пожела... И законът... е с мен.

Той се стремеше да смаже пръстите ѝ, стискайки ги като с клещи в голямата си мускулиста длан. Бледа от болки, тя се мъчеше напразно да освободи ръката си от това менгеме, което я смазваше, и понеже страданието я караше да се задъхва, сълзи се появиха в очите ѝ.

— Виждате добре — каза той, — че аз съм господарят и по-силният.

Вече не я стискаше така силно. Тя поде:

— Вярвате ли, че съм набожна?

Той промълви изненадан:

— Но да.

— Мислите ли, че вярвам в бога?

— Но да.

— Че бих могла да лъжа, заклевайки се пред олтара, в който е затворено тялото Христово?

— Не.

— Желаете ли да ме придружите в някоя черква?

— За какво?

— Ще видите. Желаете ли?

— Да, ако държите на това.

Тя повиши глас и извика:

— Филип!

Кочияшът наведе малко глава, без да изпуска из очи конете, сякаш за да изслуша само своята господарка, която поде:

— Карай към черквата „Сен-Филип-дю-Рул“.

И каляската, която тъкмо наближаваше Булонската гора, се отправи към Париж.

Жената и съпругът не размениха повече нито дума. Когато колата спря пред входа на черквата, госпожа дьо Маскаре скочи на земята и влезе вътре, следвана на няколко крачки от графа.

Тя отиде, без да се спира, до решетката пред олтара, падна на колене до един стол, скри лице в ръцете си и започна да се моли. Моли се дълго, а той, прав зад нея, забеляза най-сетне, че тя плаче. Плачеше безшумно, както плачат жените при голяма мъчителна скръб. Пред цялото ѝ тяло минаваше тръпка, която завършваше с прикрито ридание, задушено между пръстите ѝ.

Но граф дьо Маскаре сметна, че това продължава много и докосна рамото ѝ.

Този досег я събуди като опарване. Изправяйки се, тя го погледна очи в очи.

— Ето какво ще ви кажа. Аз не се страхувам от нищо. Убийте ме, ако това ви харесва. Едното от децата не е от вас, само едно. Кълна се пред бога, който ме чува тук. Това беше единственото отмъщение, което имах срещу вас, срещу вашата отвратителна мъжка тирания, срещу принудителното раждане, на което ме осъдихте. Кой беше моят любовник? Никога няма да го узнаете! Ще се съмнявате във всички. Но няма да го откриете. Отдадох му се без любов и без удоволствие, единствено за да ви изневеря. И той също ме направи майка. Имам седем деца, търсете! Смятах да ви кажа това по-късно, много по-късно, защото на мъж се отмъщава с изневяра само ако той знае за нея. Заставихте ме да ви изповядам това днес и аз го сторих.

И тя избяга през отворената черковна врата към улицата, очаквайки да чуе зад себе си бързата крачка на предизвикания съпруг и

да падне върху паважа под убийствения удар на юмрука му.

Но не чу нищо и се качи в колата си. Почти скочи в нея, превита от мъка, задъхана от страх, и извика на кочияша:

— У дома!

Конете потеглиха в бърз тръс.

II

Графинята чакаше часа за вечеря, както осъден на смърт чака часа на наказанието. Какво ще направи той? Дали се е върнал? Какъвто беше деспот, буен, готов на всякакво насилие, какво ли е намислил, какво ли е подготвил, какво ли е решил? Никакъв шум в дома; тя поглеждаше всеки миг стрелките на стенния часовник. Камериерката бе дошла за вечерния тоалет, после си излезе.

Удари осем часът и почти веднага някой почука два пъти на вратата.

— Влез!

Беше домакинът и каза:

— Госпожо графиньо, вечерята е сложена.

— Графът върна ли се?

— Да, госпожо графиньо. Господин графът е в столовата.

За миг ѝ мина мисълта да се въоръжи с малкия револвер, който бе купила неотдавна, предчувствайки драмата, която се подготвяше в сърцето ѝ. Но тя помисли, че всички деца ще бъдат там и взе само шишенце амоняк.

Когато влезе в столовата, мъжът ѝ я чакаше прав до стола си. Те едва се поздравиха и седнаха. Тогава децата също заеха местата си. Тримата сина и възпитателят им абат Марен седяха отдясно на майката; трите дъщери и английската гувернантка госпожица Смит седяха отляво. Последното дете, тримесечно бебе, бяха оставили само в стаята с кърмачката.

Трите дъщери, всичките русокоси, най-голямата от които беше десетгодишна, облечени в сини рокли, украсени с малки бели дантели, приличаха на прекрасни кукли. Най-малката нямаше още три години. Всичките бяха хубави още отсега и обещаваха да станат красиви като майка си.

Тримата сина, двамата кестеняви, а най-големият деветгодишен, вече с потъмнели коси, сигурно щяха да станат здрави мъже, високи, с

широки рамене. У всички, изглежда, течеше същата силна и жизнеспособна кръв.

Абатът изрече благословията, както бе обичаят, когато нямаха гости, тъй като в присъствие на чужди хора децата не сядаха на масата. После започнаха да вечерят.

Графинята, подтисната от неочаквано вълнение, седеше с наведени очи, докато графът разглеждаше ту трите момчета, ту трите момичета; той местеше от глава на глава несигурен, смутен от тревога поглед. Изведнъж остави пред себе си чашата така, че я счупи и почервенялата вода се разля на покривката. Графинята се изправи на стола си, стресната от лекия шум. За първи път те се погледнаха. След това от време на време въпреки желанието си, въпреки трепета в плътта и сърцата, смутени от всяка среща на очите, те не престанаха да кръстосват погледите си като дула на пистолет.

Абатът се опита да поведе разговор, чувствавайки, че нещо смуцава сътрапезниците, без да може да отгатне причината за това смущение. Преминаваше от тема на тема, но опитите му бяха безполезни, не пораждаха никакви нови мисли, нито една дума.

Графинята, от женски такт, подчинявайки се на навиците си на светска жена, се опита два-три пъти да му отговори, но напразно. Не можеше да намери думите си в объркания си ум, а гласът ѝ почти я плашеше в тишината на голямата зала, където звънтяха и потракваха едва-едва сребърните прибори и блюда.

Изведнъж съпругът ѝ, навеждайки се напред, ѝ каза:

— Заклевате ли се тук, пред децата си, в искреността на това, което ми казахте неотдавна?

Бушуващата във вените ѝ омраза я разбунтува изведнъж и отговаряйки на този въпрос със същата енергия, с която отговаряше на погледа му, тя вдигна двете си ръце дясната към челата на синовете си, лявата към челата на дъщерите си и с твърд, решителен глас, без да проявява слабост, каза:

— Кълна се в децата си, че ви казах истината.

Той стана, захвърли с гневен жест кърпата за ядене върху масата, обърна се, запращайки стола си срещу стената, и излезе, без да добави дума.

Тогава тя въздъхна дълбоко като след първа победа и поде със спокоен глас:

— Не обръщайте внимание, деца, баща ви изпита преди малко голяма скръб. И още му е много мъчно. След няколко дни всичко ще му мине.

И започна разговор с абата, с госпожица Смит, каза на децата си нежни, мили думи, сладки майчини глезени милувки, които карат малките сърца да се разтварят. Когато свършиха вечерята, тя премина в салона с цялото семейство. Накара по-големите деца да приказват, разказа приказки на най-малките и когато настъпи часът за лягане, дълго целува всички, после, след като ги изпрати да спят, влезе сама в стаята си.

Чакаше, защото не се съмняваше, че той ще дойде. Сега, когато децата ѝ бяха далеч от нея, реши да защитава кожата си на човешко същество, както защитаваше живота си на светска жена; затова скри в джоба на роклята си малкия пълен револвер, който бе купила няколко дни по-рано.

Часовете минаваха, часовникът биеше. Всички шумове в жилището утихнаха. Само файтоните продължаваха да тракат по улицата смътно, тихо, отдалеч през плътните стени.

Тя чакаше, изпълнена с енергия и нервна, без да се страхува от него сега, готова на всичко и почти тържествуваща, защото бе намерила най-последно средство да го измъчва всеки миг, за цял живот.

Но първите лъчи на деня проникнаха през долните ресни на завесите, без графът да влезе при нея. Тогава тя разбра поразена, че той няма да дойде. След като заключи вратата и намести резето, което бе накарала да поставят, за да бъде по-сигурна, тя най-сетне си легна и остана в леглото с отворени очи, замислена, без да разбира вече, без да може да отгатне какво ще прави той.

Камериерката ѝ донесе чая и писмо от съпруга ѝ. Той ѝ пишеше, че ще предприеме доста дълго пътуване и ѝ съобщаваше накрая, че нотариусът му ще ѝ достави необходимите суми за всички разноски.

III

Беше в операта през време на един антракт на „Ребер Дявола“. На първите редове в партера мъжете прави, с шапка на глава, с широко отворени жилетки над белите ризи, по които блестяха златото и скъпоценните камъни на копчетата, гледаха ложите, изпълнени с жени, деколтирани, украсени с диаманти, с перли, сияещи в тази осветена оранжерия, където красотата на лицата и блясъкът на рамената като че ли разцъфтяваха за погледите сред музиката и човешките гласове.

Двама приятели, застанали с гръб към оркестъра, приказваха и разглеждаха с лорнети цялата тази галерия на елегантността, тази изложба на истинска или фалшива грация, на бижута, на лукс и на превзетост, която се разстиляше в кръг около големия театър.

Единият от тях, Роже дьо Солен, каза на своя другар Бернар Гранден:

— Погледни колко красива е все още графиня дьо Маскаре!

Бернар Гранден на свой ред погледна с лорнета си в една лежа отсреща висока жена, която изглеждаше още много млада и чиято блестяща красота като че ли привличаше погледите от всички краища на залата. Бледата ѝ кожа с оттенък на слонова кост ѝ придаваше вид на статуя, докато в черните ѝ като нощ коси тънката дъгообразна диадема, обсипана с диаманти, блестеше като млечен път.

След като я погледа известно време, Бернар Гранден каза с весел тон, искрено убеден:

— Действително е красива!

— Колко годишна може да е?

— Чакай. Ще ти кажа точно. Познавам я от детинство. Помня я, когато се появи в обществото като младо момиче. Трябва да е към... към... тридесет... тридесет... тридесет и шест години.

— Не е възможно.

— Сигурен съм.

— Изглежда на двадесет и пет.

— И има седем деца.

— Невероятно!

— При това и седемте са живи и тя е много добра майка. Ходя от време на време у тях, където е приятно, спокойно и някак здравословно. Тя осъществява това явление в обществото, което се нарича семейство.

— Странно нещо! И никога нищо ли не са шушукали за нея?

— Никога.

— А съпругът ѝ? Той е особен човек, нали?

— И да, и не. Между тях може би е имало малка драма — от тези малки семейни драми, които хората подозират, но никога не узнават в подробности, само ги отгатват приблизително.

— Каква точно?

— Не знам нищо. Днес Маскаре е голям гуляйджия, след като беше отличен съпруг. Докато беше добър съпруг, имаше отвратителен, мнителен и заядлив характер. Откакто започна да гуляе, стана безразличен към всичко, но човек би казал, че има някаква грижа, някаква мъка, някакъв червей, който го гризе — той остарява много бързо.

И двамата приятели пофилософствуваха няколко минути върху тайните незначителни мъки, които различията в характерите или може би физическото несъответствие, отначало незабелязано, може да породят в едно семейство.

Роже дьо Сален, който продължаваше да гледа с лорнета госпожа дьо Маскаре, поде:

— Необяснимо е как тази жена може да има седем деца!

— Да, и то за единадесет години. След това тя приключи, на тридесет години, своя период на производство, за да влезе в блестящия период на показност в обществото, който няма да завърши скоро.

— Горките жени!

— Защо ги съжаляваш?

— Защо ли? Ах! Драги мой, помисли си само! Единадесет години бременност за една такава жена! Какъв ад! Цялата младост, цялата красота, всички надежди за успех, целият поетичен идеал за блестящ живот е само жертва на този отвратителен закон за разплождане, който прави от нормалната жена проста машина за раждане на същества.

— Какво искаш? Природа!

— Да, но аз твърдя, че природата е наш враг, че трябва винаги да се борим срещу нея, защото тя непрестанно ни свежда до животинското. Всичко, което е чисто, красиво, елегантно, идеално на земята, не бог го е поставил там, а човекът, човешкият мозък. Ние именно вмъкнахме в мирозданието — възпявайки го, тълкувайки го, възхищавайки се като поети, идеализирайки го като артисти, обяснявайки го като учени, които грешат, но които намират за явленията приемливи причини — малко грация, красота, неизвестен чар и тайнственост. Бог е създал само груби същества, изпълнени със зародиши от болести, които след няколкогодишен животински разцвет остаряват недъгави с цялата грозота и всичкото безсилие на човешкия упадък. Той ги е създал, изглежда, само за да се разплождат в мръсотия и после да умират, както едnodневните насекоми през летните вечери. Казах, „за да се разплождат в мръсотия“, и наблюдавам на това. Действително има ли нещо по-мерзко, по-отвратително от този гнусен и смешен акт на разплода на съществата, срещу който всички чувствителни души се бунтуват и вечно ще бъдат разбунтувани? Тъй като всички органи, измислени от този домакинствуващ и зложелателен създател, служат за две цели, защо не е избрал други, които да не бъдат нечисти и замърсени, за да им повери тази свещена мисия, най-благородната и най-възхвалената от човешките функции. Устата, която храни тялото с материална храна, разпространява също словото и мисълта. Тя поддържа плътта и същевременно чрез нея се съобщават мислите. Обонянието, което доставя на дробовете жизнения въздух, дава на мозъка всички парфюми на света: уханието на цветята, на горите, на дърветата, на морето. Слухът, който ни свързва с нашите подобни, ни позволява да измисляме музиката, да създаваме блянове, щастие, безкрайност и дори физическо удоволствие чрез звуците! Но човек би казал, че подмолният и циничен създател е пожелал да забрани завинаги на човека да облагороди, разкраси и идеализира срещата си с жената. Човекът при все това е измислил любовта, което не е лош отговор на лукавия бог, и я е украсил тъй добре с литература и поезия, че жената често забравя какви връзки е заставена да има. Тези от нас, които са безсилни да се мамат с възторг, измислиха порока и изтънчиха разврата, което е още един начин да подиграят бога и да отдадат чест, нецеломъдрена чест на красотата.

Но нормалното същество създава деца, както животното, съвкупно по закон.

Виж тази жена! Не е ли отвратително да се помисли, че тази скъпоценност, тази перла, родена, за да бъде красива, да се възхищават от нея, да бъде честувана и обожавана, е прекарала единадесет години от своя живот да дава наследници на граф дьо Маскаре.

Бернар Гранден каза, смеейки се:

— Има много нещо вярно във всичко това, но малцина ще те разберат.

Сален се беше въодушевил.

— Знаеш ли как схващам бога — каза той: — като чудовищен, непознат от нас орган-създател, който сее из пространството милиарди светове, както една-единствена риба снася хайвера си в морето. Той създава, защото това е функцията му на бог; но не знае какво върши, глуповато плодовит, непознаващ комбинациите от всякакъв вид, създавани от неговите разпръснати зародиши. Човешката мисъл е щастливо малко събитие, дължащо се на случайностите на неговите размножавания — местно, преходно, непредвидено събитие, осъдено да изчезне със земята и да започне отново може би тук или другаде, подобно или различно, с новите комбинации на вечното подновяване. На това малко събитие — интелигентността, дължим, че сме много зле в този свят, който не е пригоден за нас, който не е бил подготвен да приеме, настани, нахрани и задоволи мислещите същества, и на него дължим също, че трябва безспирно да се борим, когато сме действително изтънчени и цивилизовани, срещу това, което се нарича цел на провидението.

Гланден, който го слушаше с внимание, познавайки отдавна блестящите изненади на мисълта му, го попита:

— Тогава ти вярваш ли, че човешката мисъл е произволно произведение на сляпото божествено сътворение?

— Разбира се! Тя е случайна функция на нервните центрове на нашия мозък, подобно на непредвидените химически действия, дължащи се на нови смесици, както и на производството на електричество, създадено от търкания или от неочаквани съседства, и най-сетне на всички явления, породени от безкрайните и плодотворни ферментации на жизнената материя.

Но, драги мой, доказателството е очевидно за всеки, който се огледа наоколо си. Нима, ако човешката мисъл, желана от съзнателен създател, трябваше да бъде това, което е станала, така различна от животинската мисъл и животинското примирение: възискателна, любознателна, развълнувана, изтерзана, нима тогава светът, създаден да приеме съществото, което представляваме ние днес, щеше да бъде такъв неудобен малък парк за животинчета, такава нива за салати, такава горска зеленчукова градина, камениста и сферична, където вашето непредвидливо провидение ни бе осъдило да живеем голи в пещерите или под дърветата, да се храним с месото на убитите животни, нашите братя, или със суровите зеленчуци, израсли под слънцето и дъжда?

Но достатъчно е да се разсъди една секунда, за да се разбере, че този свят не е създаден за същества като нас. Мисълта, появила се и развиваща се по някакво нервно чудо на клетките на главата — макар и да е и да остава винаги безсилна, невежа и смътна, — прави от всички нас, интелектуалците, вечни и злощастни заточеници на тази земя.

Съзерцавай тази земя такава, каквато я е дал бог на тези, които я обитават. Не е ли разположена, насадена и залесена очевидно и единствено само за животни. Какво има в нея за нас? Нищо. За тях е всичко: пещерите, дърветата, листаците, изворите, леговищата, храната и водата. Затова възискателните хора като мен никога няма да се чувствуват добре на нея. Само тези, които се доближават до животните, са доволни и удовлетворени. Но другите, поетите, чувствителните, мечтателите, любознателните, неспокойните, ах! Горките хора!

Аз ям зеле и моркови, дявол да го вземе! Лук, ряпа и репички, защото сме били заставени да свикнем с тях и дори да ги харесваме, и защото нищо друго не расте. Но това е храна за зайците и козите, както тревата и люцерната са храна за коня и кравата. Когато гледам класовете на нивите със зряло жито, не се съмнявам, че то е поникнало на земята за човките на врабците и чучулигите, но не и за моята уста. Следователно, дъвчейки хляба, аз крада от птичките, както крада от невестулката и лисицата, когато ям пилета. Пъдпъдъкът, гълъбът и яребиците не са ли естествената плячка на сокола; овенът, сърната и волът — по-скоро храна на големите месоядни зверове, отколкото

угоени меса, които трябва да ни бъдат сервирани печени, с трюфли, разровени специално за нас от прасетата.

Но, драги мой, животните не са длъжни да вършат нищо, за да живеят на този свят. Те са у дома си, настанени, нахранени, достатъчно е само да пасат или да ловуват и да се изяждат помежду си, спорел инстинктите си, защото бог никога не е предвиждал благуието и миролюбивите нрави; той е предвидил само смъртта на съществата, настървени да се изтребват и разкъсват.

А ние! Ах, ах, колко труд, усилия, търпение, изобретателност, въображение, индустрия, талант и гениалност бяха необходими, за да се направи малко по-приятлива тази земя от корени и камъни. Но помисли за това, което сме направили въпреки природата, срещу природата, за да се настаним по посредствен, горе-долу чист, удобен, елегантен, но недостоеен за нас начин.

И колкото сме по-цивилизовани, интелигентни, изтънчени, толкова повече трябва да побеждаваме и укротяваме животинския инстинкт, който представлява в нас волята на бога.

Помисли, че трябваше да изобретим цивилизацията, цялата цивилизация, която съдържа толкова неща, толкова много неща от всякакъв вид — от чорапите до телефона, — помисли за всичко, което виждаш всекидневно, за всичко, което ни служи по всички начини.

За да смекчим нашата животинска съдба, ние открихме и изфабрикувахме всичко, като се започне от къщите, изтънчените храни, сосове, бонбони, сладкиши, питиета, ликьори, платове, облекла, украшения, легла, впрегатния добитък, колите, железопътните линии, безброй машини; освен това изнамерихме науките и изкуствата, писането и стиховете. Да, ние създадохме изкуствата, поезията, музиката, рисуването. Идеалите идват от нас, както и кокетството в живота, тоалетите на жените и талантът на мъжете, които се поукрасиха малко пред очите ни, за да направят по-малко голо, по-малко монотонно и по-малко тежко съществуването на прости разплодници, за които божественото провидение ни бе единствено въодушевило.

Погледни този театър. Няма ли в него човешко съществуване, създадено от нас, непредвидено от вечните съдбини, непознато за тях, разбираемо само за нашите улове: кокетно развлечение,

сладострастно, интелигентно, измислено единствено от малките недоволни и вълнуващи се животни, каквито сме ние, и то пак за нас.

Погледни тази жена, госпожа дьо Маскаре. Бог я е създал, за да живее в пещера, гола или обвита в кожа на зверове. Не е ли тя по-добре така? Впрочем знае ли се защо и как нейният грубиянин съпруг, след като има при себе си подобна съпруга и най-вече след като е бил достатъчно дебелак, за да я направи седем пъти майка, я изоставил изведнъж, за да търчи след проститутките?

Гранден отговори:

— Ех, драги мой, в това вероятно се корени единствената причина. Той е започнал да смята, че ще му струва твърде скъпо да спи единствено у дома си. Дошъл е от домакинска пестеливост до същите принципи, които ти поставяше така философски.

Три удара известиха последния акт. Двамата приятели се обърнаха, свалиха шапките си и седнаха.

IV

В колата, която ги отвеждаше в къщи след представлението в операта, граф и графиня дьо Маскаре, седнали един до друг, мълчаха. Но изведнъж съпругът каза на жена си:

— Габриела!

— Какво искате от мен?

— Не намирате ли, че цялата тази история трая доста дълго?

— Коя именно?

— Отвратителното наказание, на което ме осъждате от шест години насам.

— Какво искате, не мога да сторя нищо.

— Кажете ми най-сетне кое е!

— Никога.

— Помислете, че не мога да виждам вече децата си, да ги чувствам около себе си, без сърцето ми да бъде смазано от съмнение. Кажете ми кое е и кълна ви се, че ще простя, че ще се отнасям с него, както с другите.

— Нямам право.

— Не виждате ли, че не мога да понасям повече този живот, тази мисъл, която гризе, и този въпрос, който си поставям непрестанно, този въпрос, който ме изтезава всеки път, когато ги гледам. Полудявам.

Тя попита:

— Много ли страдахте?

— Страшно. Бих ли приел без това ужаса да живея до вас и още по-големия ужас да чувствам, да знам, че има между тях едно, което не мога да позная и което ми пречи да обичам другите.

Тя повтори:

— Тогава сигурно наистина сте страдали много?

Той отговори със сдържан, болезнен глас:

— Нали ви повтарям всеки ден, че това е за мен непоносима мъка. Иначе бих ли се завърнал? Бих ли останал в тази къща близо до вас и до тях, ако не ги обичах? Ах! Вие се държахте с мен по

отвратителен начин. Запазил съм за децата си единствената любов на сърцето си. Знаете го добре. Аз съм за тях баща от старите времена, както бях за вас съпруг от старите семейства, защото си оставам човек на инстинкта, човек на природата, човек на миналото. Да, признавам, вие ме направихте страшно ревнив, защото сте жена от друга раса, с друга душа, с други нужди. Ах! Никога няма да забравя нещата, които ми казахте. От този ден насам вие не ме интересувате. Не ви убих, защото не бих имал вече начин да открия някога кое от нашите... от вашите деца не е мое. Чаках, но страдах повече, отколкото можете да си представите, защото не смея вече да ги обичам с изключение може би на двете най-големи; не смея вече да ги гледам, да ги викам, да ги прегръщам, не мога да взема нито едно на коленете си, без да се запитам: „Не е ли това?“ От шест години насам съм се отнасял с вас коректно, дори благодушно и любезно. Кажете ми истината, кълна се, че няма да направя нищо лошо.

Той долавяше в полумрака на колата, че тя бе развълнувана, и чувствувайки, че най-сетне ще проговори, каза:

— Моля ви, умолявам ви...

Тя промълви:

— Може би съм по-виновна, отколкото предполагате. Но не можех, не можех повече да продължавам този отвратителен живот на бременности. Имах само едно средство да ви изгоня от леглото си. Излъгах пред бога, излъгах с ръка, вдигната над главите на децата си, защото никога не съм ви изневерявала.

Той хвана ръката ѝ в сянката и стискайки я, както бе направил в страшния ден на тяхната разходка в гората, промърмори:

— Истина ли е?

— Истина.

Но възбуден от мъка, той изрида:

— Ах! Ще изпадна в нови безкрайни съмнения! В кой ден излъгахте, по-рано или сега? Как да ви вярвам днес? Как да се вярва на жена след всичко това? Никога няма да зная вече какво да мисля. Бих предпочел да бяхте казали: „Жак“ или „Жана.“

Колата влизаше в двора на дома. Когато спря пред стълбището, графът слезе пръв и предложи както винаги ръка на жена си, за да изкачи стъпалата.

После, щом стигнаха първия етаж, той каза:

— Мога ли да ви поговоря още няколко мига?

Тя отговори:

— Съгласна съм.

Влязоха в малък салон, където прислужникът, малко изненадан, запали свещите.

После, когато останаха сами, той поде:

— Как да узная истината? Умолявах ви хиляди пъти да говорите. Вие останахте няма, непроницаема, непреклонна, неумолима и ето че днес ми казахте, че сте лъгали. Цели шест години ме оставихте да вярвам в подобно нещо! Не, днес именно лъжете, не знам защо, може би от състрадание към мен?

Тя отговори искрено и убедително:

— Но без тази лъжа щях да имам още четири деца през последните шест години.

Той се провикна:

— Една майка ли говори така?

— Ох! — каза тя. — Никак не се чувствам майка на деца, които не са родени, достатъчно ми е да съм майка на тези, които имам, и да ги обичам от все сърце. Аз съм, ние сме жени от цивилизования свят, господине. Не сме вече и отказваме да бъдем прости женски, които пренаселяват земята.

Тя стана, но той хвана ръцете ѝ.

— Една дума, само още една дума, Габриела. Кажете ми истината!

— Току-що ви я казах. Никога не съм ви изневерявала.

Той я гледаше право в лицето, така красива със сивите си очи, истински ледени небеса. В тъмната ѝ прическа, в тази непрогледна нощ от черни коси, блестеше диадема, обсипана с диаманти, подобна на Млечния път. Тогава почувствува изведнъж, почувствува някак интуитивно, че това същество не беше само жена, предназначена за увековечаване на расата, но странно и тайнствено произведение на всичките ни сложни желания, напластени в нас от векове, отклонени от тяхната първобитна и божествена цел, тичащи към някаква мистична, едва видима и неуловима красота. Така са създадени някои жени, които цъфтят единствено за нашите блянове, украсени с всичката поезия на цивилизацията — идеалния лукс, — с кокетство и естетичния чар

около жената, тази статуя от плът, която съживява както сладострастните трески, така и духовните жажди.

Съпругът стоеше прав пред нея, изумен от това късно и мрачно откритие, което засягаше смътно причината на старата му ревност, без да разбира всичко това.

Той каза най-сетне:

— Вярвам ви. Чувствувам, че в този миг не лъжете, а по-рано действително ми се струваше, че лъжете.

Тя му протегна ръка.

— Тогава ще бъдем ли приятели?

Той взе тази ръка и я целуна, отговаряйки:

— Ние сме приятели. Благодаря, Габриела.

После излезе, загледан все още в нея, учуден, че е все така красива, и усещайки, че в него се поражда странно чувство, може би по-страшно от старата и проста любов!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.